

Het Groot heideschaap

In het noordoosten van Nederland komt het Groot heideschaap voor. De vraag is nu of het hier een Nederlands oorspronkelijk ras betreft of een populaire kruising die herders meer oplevert dan de sterk verwante Schoonebeeker.

De geschiedenis van de Nederlandse schapenteelt werpt meer licht op de origine van het Groot heideschaap. In zijn boek 'Handleiding tot de inlandse schaaps-teelt' beschrijft Alexander Numan welke schapen in de eerste helft van de negentiende eeuw voorkwamen in Nederland. Dat waren drie typen. Het grote langstaartige schaap, het kortstaartige schaap en het kleine langstaartige, gehorende schaap of heideschaap.

Groot heideschaap, ooi

R. Kuiper

Veluws heideschaap

Verspreiding van de drie typen

Het grote langstaartige schaap werd in de volgende provincies gevonden: Gelderland, Overijssel, Noord-Brabant en in delen van Noord- en Zuid-Holland. Het kortstaartige schaap kwam voor in de kustprovincies Zeeland, Zuid- en Noord-Holland, Friesland en Groningen. Bij het kleine heideschaap hebben de rammen net als de meeste ooiën horens. Het kleine langstaartige schaap werd gevonden in de

provincies Drenthe en Overijssel, in de provincie Groningen in Westerwolden en in de provincie Friesland in de Wouden. In Gelderland kwam het Veluwschaap voor in drie variëteiten.

Ontstaan van Groot heideschaap

In Overijssel kwam ook een variëteit van het Veluwschaap voor. Naast dit type schaap trof men in Overijssel schapen aan die afkomstig waren uit Drenthe, Münsterland en Hannover. Deze schapen behoorden tot het type klein heideschaap en hebben hoorns. Door kruising met het Veluwschaap zijn de hoorns van dit type schaap verdwenen en zijn ze iets groter geworden dan het heideschaap uit Drenthe.

In Zuidoost-Drenthe kwamen nog een ander schaap voor, de zogenoemde Munnikken. Deze schapen waren ongehoord en ze hadden dezelfde kleuren als die van de Drenten. Vooral de zogenoemde smoddekoppen (grauwe koppen) kwamen algemeen voor. Ongehoorde Drentse ooiën zijn waarschijnlijk gebruikt om te kruisen met rammen uit Münsterland, de Munnikken. Deze schapen waren wat groter dan de Drentse heideschapen en zijn waarschijnlijk de tegenwoordige Schoonebeeker schapen.

R. Kuiper

Gemeenschappelijke voorouder

R. C. Buis en E. M. Tucker hebben in 1983 de relaties beschreven tussen de zeldzame schapenrassen in Nederland op grond van bloedgroepen. De verwantschap tussen het Kempisch, het Veluws en het Drents heideschaap en het Schoonebeeker schaaap is groot, zodat geconcludeerd kan worden dat er gemeenschappelijke voorouders zijn geweest.

Numan beschrijft in 'Handleiding tot de inlandse schaaps-teelt' dat in de negentiende eeuw regelmatig importen van fokmateriaal hebben plaatsgevonden uit Münsterland, waartoe ook Bentheim behoort. Het Bentheimer schaaap is waarschijnlijk hetzelfde schaaap dat door Numan Munnikken wordt genoemd en waartoe ook het Schoonebeeker schaaap behoort.

Ook uit onderzoek van Windig e.a. (2006) komt naar voren dat in de populatie Schoonebeeker schapen ook het Bentheimer schaaap af en toe is ingekruist.

Oorspronkelijk ras

Het Groot heideschaap is in de negentiende eeuw ongetwijfeld ontstaan uit kruisingen van ongehoorde Drenten, Munnikken en Veluweschapen, waarbij aan de ene kant de Schoonebeeker is ontstaan en aan de andere kant het Groot heideschaap, dat in feite een variëteit van de Schoonebeeker is. In het fokdoel van het Groot heideschaap moet de schofthoogte voor rammen 75 tot 85 cm en voor ooiën 70 tot 80 cm zijn.

Het Groot heideschaap is met behulp van het Schoonebeeker schaaap, het Bentheimer schaaap en het Veluws heideschaap

teruggefokt. In feite gebeurt dit op dezelfde manier als in de negentiende eeuw.

Dit betekent dus dat het Groot heideschaap geen willekeurige kruising is, maar een oorspronkelijk ras. Het ras is zeldzaam, dus valt als oorspronkelijk Nederlands zeldzaam ras onder de zorg van het SZH. ●

Literatuur

- Numan, A., Handleiding tot de inlandse schaaps-teelt, volume 1, 1835 (een link is beschikbaar in de kennisbank Zeldzame landbouwhuisdieren; <http://www.groenkennisnet.nl/agrobiodiversiteit/Pages/KennisbankZeldzamelandbouwhuisdieren.aspx>).
- Buis, R. C. en Tucker, E. M., Relationship between rare breeds of sheep in the Netherlands as based on blood-typing. *Animal Blood Groups-Biochemical Genetics* 14 (1983) 17-26.
- Windig, J. J., Eding, K., Kaal, L. en Hiemstra, S. J., Inteelt en genetische diversiteit in het Schoonebeeker schaaap. CGN, Wageningen, rapport 2006/4.